

HÓDI ÉVA

A SZARVAS GÁBOR NYELVMŰVELŐ NAPOK SZEREPE A NYELVVÉDELEMBEN A JUGOSZLÁVIAI MAGYARSÁG KÖRÉBEN AZ EZREDFORDULÓN

Szarvas Gábor Nyelvművelő Napok harminc éves jubileuma alkalmából szeretnénk kiadni jelen könyvünket. Szeretnénk fel-eleveníteni a rendezvény sorsát, a kezdetektől napjainkig, a feledés homályától megóvni nevezetesebb eseményeit, emlékeit, és szeretnénk értékelni szerepét a nyelvművelő tevékenységben.

Sajnos, sokan nincsenek már az élők sorában azok közül, akik útjára bocsátották a rendezvényt. Másokat olyan komoly sérelmek, gáncsok, megrovások értek hivatalos - és nem hivatalos - körök részéről, hogy máig nem tudták túltenni magukat mind ezen. A megemlékezés teljességéhez nagyon hiányoznak ők. Mindez azonban együtt így ad hiteles képet a rendezvény harminc éves történetéről, azokról a háttérviszonyokról, amelyek lehetővé tették még 1970-ben az első Nyelvművelő Napok megszervezését, s e viszonyok változásairól, alakulásáról, amelyek közepette harminc éven keresztül a rendezvényt megszervezték.

A nyelvművelés és a nyelvművelő mozgalom

Manapság többször is felmerül a kérdés, hogy szükség van-e egyáltalán nyelvművelésre, nyelvvédelemre, és főleg van-e értelme egyáltalán az ilyen tevékenységnek. Szembe lehet-e szállni, vagy meg lehet-e akadályozni a "nyelvromlást" a hagyományos nyelvművelő tevékenységgel, vagy teljesen hiábavaló fáradozás ezzel foglalatoskodni? Pro és kontra rengeteg érvet tudnánk felhozni. Az ellenzők gyakran a nyelvművelők szemére ve-

tik, hogy "széllal szemben..." tevékenykednek, nevezetesen a nyelv spontán fejlődése útjába próbálnak állni, s úgyse sikerül akár egy embert is rábírni arra, hogy feladja megszokott kényelmes, ám hibás beszédjét, szóhasználatát. Kissé profán párhuzammal mondhatnánk erre, hogy hiszen nem sok embert sikerült eddig lebeszélni szenvedélybetegségéről, a dohányzásról, alkoholiszállásról, kábítószer élvezetről, s mégse azt valljuk, hogy minek foglalkozunk velük, hanem inkább elégtelennek érezzük az értük tett fáradozást. Így lehet ez valahogy a nyelvvédelemmel is. Inkább kevésnek érezzük a nyelv védelme érdekében kifejtett erőfeszítést, mintsem feleslegesnek tartanánk ezt.

Persze természetes is, hogy egy nyelvművelő egyesület egy nyelvművelő rendezvénysorozat kapcsán így vélekedik, különösen akkor, ha annak a rendezvénynek Szarvas Gábor Nyelvművelő Napok a neve. Hiszen mint tudjuk, Szarvas Gábor és az általa alapított és szerkesztett Magyar Nyelvőr c. folyóirat a múlt század végén az anyanyelv ápolásáért és védelméért folytatott harc küzdőtere volt. A nyelvművelés ügyéért mindig is kiváló személyiségek szálltak ringbe. A régiek közül, a Szarvas Gábor előtti időkből elég ha Kazinczy Ferencre gondolunk, a Szarvas Gábor utáni időkből Szabadka nagy fiát, Kosztolányi Dezsőt említhetjük, s az utóbbi évtizedekből a számunkra oly kedves, megnyerő személyiségű, fáradhatatlanul munkálkodó nyelvészt, Lőrincze Lajost, aki többször is vendége volt a Szarvas Napoknak, megjelenésével további munkára sarkallta az esetleg már meg-megfáradó "nyelvművelőket". A Szarvas Napok egyik megbecsült emléke, hogy éppen egy Nyelvművelő Napon szövegeztünk meg és juttattunk el Lőrincze Lajoshoz egy levelet, s ez volt az utolsó levél, amelyet még elolvashatott.

A nyelvművelés úgy tűnik, nem lenne éppen hiábavaló tevékenység. Elég, ha csak megnéztünk egy reklámot a televízióban, vagy végigmegyünk egyszer egy pesti utcán. Jószerivel azt sem

tudjuk, melyik országban vagyunk, a feliratok alapján ezt ugyan is nehéz megállapítani. Nos tehát, ha az anyaországban nem lehet útját állni az "anglomániának", vajon kisebbségi körülmények között lehet-e valamit is tenni a nyelv épségének megőrzéséért? Kisebbségi helyzetben, a körülményekből adódóan sokkal érthetőbb az anyanyelv megannyi sajátosságának kedvezőtlen változása.

A nyelvművelés kisebbségi helyzetben nemcsak kifejezetten a nyelv művelését, vadhajításainak a nyesegetését jelenti. Sokkal több annál. Kisebbségi körülmények között fokozottan érvényes a nyelvművelésre Bárczi Géza megállapítása, mely szerint: "a nyelvművelés nem egy szűk csoport szakmai, belső ügye, hanem egész művelődésünket, egész magyarságunkat érdeklő tevékenység." A nyelvművelés kisebbségi helyzetben egyfelől a nemzeti hovatartozás tudatosodását, tudatosítását és vállalását jelenti, ezen felül azonban azoknak a körülményeknek a meglétét is, amelyekben ezt vállalni lehet. Jelenti azt is, hogy a nemzeti hovatartozást megőrzendő, becses értéknek tekintik, s csak ezen felül jelenti magát a konkrét nyelvvédő tevékenységet, a hibák, magyartalanságok, idegenszerűségek elleni küzdelmet és hasonló tevékenységet. A Szarvas Napokat ebből a kontextusból is érdemes áttekinteni.

A Szarvas Gábor Nyelvművelő Napok társadalmi-politikai háttere

Ha a Szarvas Gábor Nyelvművelő Napokat a fenti szempontok szerint vizsgáljuk, akkor megállapíthatjuk, hogy a rendezvény "története" híven tükrözi a társadalmi változásokat, amelyek Jugoszláviában zajlottak e három évtized alatt. "A Szarvas Gábor Nyelvművelő Napok megindítását az a kedvező politikai légkör tette lehetővé, amely a hatvanas évek végén kialakult" - írja Molnár Csikós László a 25 éves a Szarvas Gábor Nyelvművelő Na-

pok c. kiadványában (27. O.) és így folytatja: "Ebben a liberálisnak nevezett időszakban egyfajta ideológiai enyhülésre került sor. Ekkor valósult meg az anyanyelvi pótoktatásnak a szerb tanítási nyelvű tagozatra járó magyar diákok anyanyelvápolásának az eszméje, 1969-ben jött létre Újvidéken a Hungarológiai Intézet, 1971-ben indult két szabadkai folyóirat, az Üzenet és a Lé-tünk, valamint a Magyar Szó társlapjaként a Nyelvművelő. "Ada nem feledkezik meg nagyjairól" - írta Urbán János a Magyar Szó 1968. december 23-ai számában. Ebben a cikkben Szarvas Gábor emlékének a megőrzéséről esik szó. 1969-ben már nyilvánvaló lett, hogy a következő évben Szarvas Gábor Nyelvművelő Napokat fognak tartani Adán."

Valóban, a hatvanas évek vége és a hetvenes évek eleje Jugoszláviában talán minden vonatkozásban a "Csúcs" volt. Viszonylagos anyagi jólét, világútlevél, kedvező külföldi megítélés, a környező szocialista államokkal szemben lényegesen jobb helyzet és sokkal kedvezőbb kilátások jellemezték ezt az időszakot. Vonatkozott ez az itt élő magyarokra is. Persze ebből az időből datálódik az itt élő magyarok - elsősorban értelmiségiek - körében divatos "jugoszlávság" és "európaiság" eszméje - szemben a magyar identitás vállalásával, a különutas un. "jugoszláviai magyar irodalom" gondolata szemben az egyetemes és egységes magyar irodalom felfogásával, akárcsak a nemzeti vagy nemzetiségi alapon történő egyesületek, szervezetek létrehozásának lehetetlensége, ill. rendkívül problematikus volta. Ebben az időben talán a Jugoszláviai (vagy Vajdasági) Magyar Nyelvművelő Egyesület volt az egyetlen kifejezetten magyar és nem vegyes összetételű szervezet.

A fenti körülmények között került sor az első Szarvas Gábor Nyelvművelő Napok megszervezésére, mely, mint a korabeli visszaemlékezésekből kiderül, eléggé nagyszabású és látványos volt. Nagy közönség, számos neves magyarországi és hazai ven-

dég vett részt a rendezvényeken, színháznyi hallgatóság előtt folytak az előadások, felszólalások. A Szarvas Napok Ada nagy ünnepe lett, s ezt a látványos, tömeges jelleget a rendezvény a hetvenes években meg is őrizte. Hogy ebből mennyi volt a konkrét nyelvvédő törekvések iránti odaadás és mennyi a demonstráció, ezt nem tudjuk eldönteni, és nem is lényeges. A fontos az, hogy igen sokan nekibátorodva nemzeti alapon is meg mertek nyilatkozni, és jelenlétükkel, részvételükkel is kifejezték ennek igényét.

Az "idilli" állapot azonban nem tartott soká. Már 1976-ban gyülekeztek a felhők. Két előadónak nem engedték meg a szereplést a Nyelvművelő Napokon, s elkészített előadásaik szövege sem jelenhetett meg a tudományos előadásokat tartalmazó sokszorosított formában készített kiadványban. S ez csak a kezdet volt. 1981-ben nemcsak a mindenható cenzúra húzta meg az előadásokat (vajon ki lehetett az a "tudós" cenzor, aki felül tudta bírálni két szakember előadását?), de az egész rendezvényt betiltották. Molnár Csikós László fentebb említett tanulmányában így ír erről:

"A háttérből árgus szemekkel figyelő politikai erők 1981-ben a teljes előadógárdát megfosztották a közszerepléstől. A szervezőbizottságot is elmarasztalták, a már szétküldött meghívók és nyomtatásban megjelent előadásszövegek ellenére a rendezvényt nem lehetett megtartani. A szervezők közül többen pártbüntetést kaptak... A következő év tavaszán, amikor Szarvas Gábor születésének emléknapja érkezett el, szóba sem került az elmaradt rendezvény megtartása, Szarvas Gábor szobrát még csak megközelíteni sem merte senki, nemhogy csokrot helyezett volna eléje. Ilyen lehangoló véget ért a Nyelvművelő Napok történetének első időszaka." (25 éves a Szarvas Gábor Nyelvművelő Napok c. kiadvány, Ada, 1996. 28-29-o.)

1981-et írtunk ekkor. Az ország még mindig virágzik, világ-útlevél, "jugoszlávság", "európaiság" az uralkodó trend. Meg a pártállam, amely olykor megbújva, máskor váratlanul színre lépve érzékelteti, hogy mindent lát és mindent hall. Könnyen megteheti: besúgók mindenfelé. 1976-ban még semmi előjelét nem lehet érezni a későbbi földrengéseknek. 1981-ben talán már kicsit igen. Mindenesetre az 1981-es tökéletesen előkészített Szarvas Napokat betiltották, a szervezőket pártbüntetésekkel és a szokásos megrovásokkal sújtották. Azok között, akik mindezt elszenveték, vannak olyanok, akik még mind a mai napig nem tették túl magukat a történeteken. A többség szerencsére már lelkiileg túljutott ezen a csúnya ügyön. A párt "tökéletesen" működött: nemcsak hogy nem lehet nyomára jutni semmi anyagnak ebből az időszakból, de még csak azt sem lehet megtudni, mi volt a baj. No, hogy ténylegesen mi szúrta a párthatalom szemét, ezt el tudjuk képzelni. Valószínűen a rendezvény magyar jellege, de hogy mi ürügyet találtak erre, ez jószerivel azok előtt is rejtve maradt, akik szenvedő alanyai voltak a történeteknek. A Szarvas Napok történetében 1976 és 1981 azok az évek, amikor is a "húzd meg - ereszd meg" filozófiáját valló pártállam a "húzd meg" szakaszba érkezett, megmutatva igazi arcát, leleplezve, hogy a nemzetek és nemzetiségek önrendelkezésének szólama "írott malaszt" maradt, mely csak arra jó, hogy elkendőzze a valós helyzetet.

A rendezvény válságos éveknek nézett elébe, s e válságos évek egy egész évtizedet tettek ki. A rendezvény teljes arculata megváltozott: Szarvas Gábor szülővárosa, a rendezvény megálmodói szerint természetes színhelye, Ada, teljesen elvesztette központi szerepét. A Nyelvművelő Napokat a legkülönbözőbb időpontokban rendezték meg, nem tartva magukat a megszokott dátumokhoz, s az egyes programok helyszíneit is "szétdobálták": játékos vetélkedő volt pl. Kikindán, Topolyán, tudományos ülés

a Tanszéken, Újvidéken, koszorúzás Adán. Mondhatnánk azt is, hogy ezek a rendezvények legfeljebb mint címként hordták magukon a Szarvas Gábor Nyelvművelő Napok nevét, de a 70-es években "bejáródott" rendezvényhez nem sok közük volt. Nemcsak a központi helyszín elvesztése miatt, hanem hatásának összességében. A különböző időpontokban különböző színhelyeken lebonyolított programok látogatottsága csökkent, nem tudott a figyelem középpontjába kerülni, s ily módon éppen az tűnt el belőle, ami a legfontosabb volt: nem tudott a nyelv ünnepe lenni. E jelenségek híven tükrözik azokat a viszonyokat, amelyek jellemezték általában véve is a Vajdaságban élő magyarok életét ezekben az években. A látszólagos nyugalom mögött komoly feszültségek húzódtak meg.

Hogyan értékeltük hát ezeket az éveket? Egyfelől tisztában kell lennünk azzal, hogy a rendezvény a 70-es évekhez képest jelentőségében visszaesett, sőt, félő volt, hogy ha sokáig ily módon folytatódik tovább, olyannyira szétesik, hogy végül meg is szűnik. Mégis igen fontosnak látjuk, hogy ilyen módon is sikerült fenntartani a rendezvény folytonosságát, hogy annyi gáncsoskodás felelősségre vonás ellenére is, nyilván a "felülről" jövő doktrínákat maximálisan szem előtt tartva, "felülről" szigorúan ellenőrzött és kinevezett szervezőbizottsággal, de mégis sikerült megtartani a Nyelvművelő Napokat. A Szarvas Napoknak ebben a formában is nagy jelentősége van a nyelvművelés folyamatossága - és tágabb értelemben a magyar nyelvi tudat és anyanyelvmegőrzés fontosságának tudatosítása terén.

A 80-as évek legvégén ismét újabb változás állt be a Szarvas Napok megrendezése során. Felmerült az igény, hogy vissza kell hozni Adára, természetes közegébe, s ennek megfelelően 1990-ben már Adán kerültek megrendezésre a Szarvas Gábor Nyelvművelő Napok. Ettől az időtől kezdve rendszeresen, háborítatlanul, minden évben sikerül megszervezni a rendezvényt. Mi áll-

hatott e kedvező változások hátterében? Minden bizonnyal azok az új törvényes lehetőségek, melyeknek köszönhetően lehetségessé vált a nemzeti lapon való szerveződés. Ekkor jött létre az első magyar érdekvédelmi szervezet, megalakultak az első magyar önállóan bejegyzett hagyományápoló körök, tudományos társaságok, néptánc körök és más magyar egyesületek. Mára talán már nincs is Vajdaságban olyan magyarlakta település, ahol ne lenne minimum két-három magyar egyesület. Mivel a törvényes lehetőségek megengedték a nemzeti alapon - és nem a korábban divatos "testvériség-egység" alapján - történő szerveződést, nem volt annyira szálla "felsőbb körök" szemében a kifejezetten a magyar nyelv védelme és művelése érdekében megrendezett rendezvénysorozat sem.

Persze mindez nem ment ilyen simán. Az öncenzúra, a bizonytalanság, korábbi félelmek s a jól beidegződött reflexek még működtek egy darabig. Példa erre az 1990-es rendezvény, melynek Nyelv és tudat volt a tudományos témája, s melynek egyik meghívott előadója, a neves vajdasági író-költő, valószínűleg megneszelve a szemléletváltást, egyszerűen távolmaradt a rendezvényről. Más gondok is adódtak, mégpedig kompetenciabeli problémák.

A 90-es évek elején - igaz, hogy elsősorban a belső feszültségek szintjén -, a Szarvas Napok kapcsán illetékességi problémák is felmerültek, mégpedig olyan formában, hogy egyáltalán jogosultak-e az adaiak megszervezni a Szarvas Napokat, amikor még mindig érvényben volt - mivel nem vonták vissza - egy tartományi fórum által kiválasztott szervezőbizottság kinevezése. A feszültség évekig húzódott, de a kulisszák mögött zajlott, s végül a körülmények alakulásával ez is megoldódott.

Mi is volt a lényege ennek a problémának? A 90-es évek elején, a rendezvény visszakerülésével Adára, az adaiak szívügyüknek tekintették a rendezvény régi dicsőségének visszaállítását, és

ennek szellemében fogtak hozzá a Szarvas Napok újbóli megszervezéséhez. "Fontos mozzanatnak bizonyult a Szarvas Gábor Nyelvművelő Napok életében az a körülmény, hogy 1993. február 4-én megalakult az adai Szarvas Gábor Nyelvművelő Egyesület. Ez hozzájárult a szervezési teendők ésszerűsítéséhez és erősítette a Nyelvművelő Napok mostani jogállását" - írja Molnár Csikós László idézett művében. (i.m. 32. O.) A valamikori kinevezett újvidéki bizottság, mely valószínűen egyben felügyeleti és ellenőrző szerv is lehetett, tevőlegesen nem foglalkozott a rendezvény megszervezésének tengernyi gondjával, a felügyeleti és ellenőrző szerepre pedig a 90-es években már nem volt szükség, így magától elsorvadt. Volt azonban egy ennél kényesebb probléma is, nevezetesen a Vajdasági Magyar Nyelvművelő Egyesülettel, a Nyelvművelő Napok megindítójával való feszültség.

Az 1993. februárjában létrejött adai Szarvas Gábor Nyelvművelő Egyesület egyik fő feladatának tekinti a nyelvművelő munka folyamatos művelését és a korábbi gyakorlattól eltérően minden évben vállalja az adai Önkormányzat és Működési Központ, újabban Szarvas Gábor Könyvtár segítségével a Szarvas Gábor Nyelvművelő Napok megszervezését. Erre szükség is van, ha a nyelvművelés folyamatossága a célunk. A két illetve három évenkénti rendezvény nagy kiesést jelent a folytonosság szempontjából. A 90-es évek elejétől új helyzetet teremtett az is, hogy a korábbi központi pénzelés elapadása miatt új forrásokat kellett találni a rendezvények lebonyolítására, költségeinek fedezésére. Ekkor indultak be a különböző alapítványok, megindult a pályázati rendszer, egyéni támogatókat, szponzorokat kellett keresni. Mindenkinek új helyzet volt ez. Ezek a körülmények is közrejátszottak abban, hogy a rendezvény megszervezése átment a Szarvas Gábor Nyelvművelő Egyesület hatáskörébe. A feszültség inkább csak a Szarvas Gábor-díj kiosztása körül volt érzékelhető. Az adaiak szerették volna, ha a Szarvas Egyesület Szarvas Gá-

bor plakettje mellett a hagyományos Szarvas Gábor-díjat a Vajdasági Magyar Nyelvművelő Egyesület továbbra is a Szarvas Napokon adja át, ám ez nem mindig alakult így. Napjainkra talán elsimult a fezsültség. Közös érdekünk, hogy a vajdasági magyar nyelvművelés ügye érdekében az együttműködés lehetőségeit keressük inkább.

Összegezőként elmondhatjuk, hogy a Szarvas Napok története híven tükrözi azokat a háttérviszonyokat, s e viszonyok változásait, amelyek közepette a rendezvényt megszervezték. A hetvenes években a rendelkezések és a törvénybe foglalt kisebbségi jogok lehetővé tették egy ilyen típusú rendezvénysorozat beindítását mint a kisebbségi helyzetben élők anyanyelvi művelődésének és megőrzéséért folytatott küzdelemnek a lehetséges megnyilvánulását, ám ezek a törvényes lehetőségek, ha ezek realizálásáról, konkretizálásáról volt szó, már nem mindig bizonyultak elégségesnek a gyakran helyi szinten jelentkező, túlbuzgó "túl éber", a törvényadta lehetőségeket olykor nem is ismerő párt-funkcionáriusok számára, akik, mint a Szarvas Napok esetében, komoly problémákat tudtak okozni. A 90-es évek elejére azonban, noha az ország katasztrofális gazdasági helyzetbe került és más téren is súlyos gondok jelentkeztek, a Nyelvművelő Napok megszervezése során ilyen problémák nem merültek fel. Persze, most is vannak ellenzők, "ellendrukkerek", acsarkodók, de ezek nem képviselnek olyan erőt és hatalmat, hogy tényleges akadályává tudnánk válni e kisebbségi megmozdulásnak. Elmondhatjuk azt, hogy a 90-es évek elejétől napjainkig minden évben meg tudtuk valósítani az általunk tervezett programokat. A Szarvas Napok megszervezésének anyagi lehetőségeink szabnak határt.

A Szarvas Gábor Nyelvművelő Napok jelentősége

Felmerül a kérdés, hogy milyen szerepe lehet egy rendezvénysorozatnak a nyelvművelésben, az anyanyelvápolásban - általában véve és főleg kisebbségi körülmények között. Milyen szerepe van konkrétan a Szarvas Gábor Nyelvművelő Napoknak? Sőt, szélsőségesen fogalmazva úgy is feltehetjük a kérdést, hogy egyáltalán van-e, lehet-e kézzelfogható eredménye, és ha igen, ez mivel mérhető.

Ha egészen távolról közelítjük meg a kérdést, azt kell mondanunk, hogy kisebbségi helyzetben egy magyar nyelvvel foglalkozó rendezvénysorozat már önmagában is ráirányítja a figyelmet az anyanyelvre. Függetlenül attól, hogy azon a tanácskozáson mivel foglalkoznak, kik vesznek részt, egyetértenek az elhangzottakkal, vagy éppen ellenkezőleg, másképp vélekednek, a rendezvény pusztá megléte is a magyar nyelvhasználat iránti érdeklődést segíti. Kisebbségi viszonyok közepette ez már önmagában sem kevés, tekintettel arra, hogy kisebbségi helyzetben az anyanyelv használata nem - a helyes használata pedig még úgy sem - képvisel különösebb értéket. Hivatalosan sem, sőt gyakran sajnos a privát szféra szintjén sem. Ha egy nyelvművelő rendezvénysorozat át tud élni harminc évet a legkülönbözőbb politikai és kisebbségi viszonyok és helyzet változásai közepette, ez a folyamatosság szintén már önmagában véve is fenntartja az anyanyelvre irányuló figyelmet.

A Szarvas Gábor Nyelvművelő Napokon a kezdettől fogva a nyelvművelő munka különböző formában zajlott. Minden alkalommal nagy gondot fordítottak a tudományos és ismeretterjesztő tevékenységre. Volt, amikor az ismeretterjesztő jelleg dominált, a nyelvhasználati vétségek gyomlálása volt a cél, s a rendezvény minél tömegesebb jellege a sikeresség fokmérője: volt, amikor a tudományos megközelítés igénye vált erőteljesebbé. A hetvenes években szervezett rendezvényeken "igazi" nyelvmű-

velő kérdésekkel foglalkoztak: különböző magyartalanságok, hibák a közélet nyelvében, a beszélt nyelv problémái, a fordítás kérdései, stb. A nyolcvanas években a Magyar Tanszéken megrendezett tanácskozásokon a tudományos jelleg felerősödése volt érzékelhető.

A 90-es évek elejétől ismét más tendencia érezteti hatását. A tudományos tanácskozásokon nem annyira a konkrét vétségek feltárása és az ezek elleni harc kerül előtérbe, hanem ennél sokkal általánosabb nyelvi kérdések, melyek megközelítése és feltárása nemcsak a nyelvtudomány, hanem olykor más tudományok, a pszichológia, jogtudomány, történettudomány stb. segítségével válik lehetővé. A Nyelvművelő Napok munkájába nyelvészeken kívül így bekapcsolódtak más szakemberek is, és hangsúlyozottabbá vált a nyelvnek, az anyanyelvi megnyilatkozásnak az ember egész személyiségét tükröző jellege. A 90-es években a tudományos tanácskozásokon nem a konkrét nyelvi hibák és vétségek ostromozásával, bírálatával foglalkoztunk, de annál több szó esett olyan nyelvi témákról, melyek az anyanyelv megbecsülését, az anyanyelv mint érték szemlélet megerősödését, az anyanyelv mint a nemzeti kultúra hordozója iránti büszkeség fokozását célozták. Úgy véljük ugyanis, hogy az igényes nyelvhasználat nagy mértékben függ attól, hogy egy adott környezet hogyan tekint anyanyelvére, hogyan vélekedik róla, milyen a vele kapcsolatos beállítódása. Kisebbségi környezetben, ahol is az anyanyelv használata korlátozott, a más nyelvi környezet dominanciája hatására jelentéktelenné és érdektelenné válhat az anyanyelven való megnyilatkozás. Nos, a 90-es évek tudományos tanácskozásainak témáival, a nemzeti nyelv múltjának, jelenének, a világ nyelvei között elfoglalt helyének, nyelvrokonainak és nyelvtörténeti emlékeinknek áttekintésével a nemzeti nyelvünk iránti büszkeséget szerettük volna erősíteni, de szó esett a kisebbségi nyelvi jogok kérdéseiről is. Ezek a kérdések nemcsak kifejezet-

ten a nyelvi kérdésekre fogékony közönséghez szóltak, de más érdeklődésű hallgatóságot is megszólítottak.

A Szarvas Gábor Nyelvművelő Napokon a kezdetektől fogva a kifejezetten nyelvészeti jellegű rendezvények mellett színházi előadások, illetve más művelődési műsorok gazdagították a rendezvényt. Ezt a kezdeményezést mind a mai napig megtartottuk, bár a színházi előadásokat az utóbbi időkben inkább irodalmi estek, író-olvasó találkozók váltották fel. A Nyelvművelő Napokat így szeretnénk a nyelv ünnepévé tenni, s minden irodalom és művelődés iránt fogékony ember számára emlékezetes élményt nyújtani.

A Nyelvművelő Napok egyik jelentőségét abban a folyamatos tudományos és ismeretterjesztő tevékenységben látjuk, amelyet az elmúlt 30 év során kifejtett a rendezvények tudományos ülésszakain. Ezzel a tevékenységével kapcsolódott a 70-es években a Magyar Szóban mellékletként megjelenő Nyelvművelőhöz, ami azonban sajnos megszűnt. Az utóbbi időben nyelvművelő, azaz nyelvhelyességi és helyesírási kérdésekkel foglalkozó rovatok vannak az egyes lapokban - így a Magyar Szóban, Szabad Hét Napban, de általában véve nagyon minimális nyelvművelő tevékenység folyik. A Szarvas Napok ebből a szempontból a nyelvművelő tevékenység egyik fontos állomása.

A nyelvművelő munka szempontjából a folyamatosság mellett igen nagy jelentősége van a minél fiatalabb korban elkezdett és minél több embert érintő nyelvi mozgalmaknak. A Szarvas Napok legfontosabb célkitűzései közé tartozik a nyelvi vetélkedők meghirdetése a tanuló ifjúság számára. A legelső időktől kezdve mindig nagy gondot fordítottak az általános iskolások számára megszervezett játékos formában lebonyolított nyelvi vetélkedőre, amelyet minden vajdasági, magyar nyelven is tanító iskola számára meghirdetett. A 90-es években újabb versenysel bővült a Szarvas Gábor Nyelvművelő Napok programja. A

középiskolások számára beszédművészeti versenyt hirdettek meg, mely igen sikeresnek bizonyult, és azóta tradicionálissá vált. Így hát elmondhatjuk, hogy a Szarvas Napok programjai ilyen vagy olyan formában, de az általános iskolás korosztálytól kezdve a középiskolás korosztályon át a felnőtt generációkkal bezárólag mindenkire kívánnak szólni, és a nyelvművelő munkába mindenkit be szeretnének kapcsolni.

A Szarvas Napoknak a vajdasági magyarság egyébként igen szerény nyelvművelő tevékenységében fontos szerepe van. A nyelvművelő hagyományokra alapozva a nyelvművelés tudományos ismeretterjesztő funkcióját szem előtt tartva, a különböző korosztályokat bevonva törekszik arra, hogy az anyanyelvhasználat fontosságának tudatát erősítse a kisebbségi körülmények között, kedvezőtlen nyelvi helyzetben élő vajdasági magyarok körében. Fennállásának harminc éve alatt határon innen és túl megbecsülést és jó hírnevet sikerült kivívni magának. Ehhez kívánunk mi is hozzájárulni ünnepi kiadványunkkal, melyet a Szarvas Napok harminc éves fennállása és egyben a millenniumi évforduló tiszteletére jelentetünk meg. A kiadvánnyal részben szeretnénk megörökíteni e harminc éves rendezvény múltját, jelenét, érzékeltetni jelentőségét, és egyáltalán szeretnénk betekintést adni azokba a körülményekbe, amelyek közepette sikerült fenntartani harminc év változatos társadalmi viszonyai közepette is a Nyelvművelő Napokat.